

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фармакології та фармакогнозії

(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
(Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ)
ПІБ
"27" серпня 2021 р

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ з самостійної роботи аспірантів

Курс II рік підготовки докторів філософії Факультет фармацевтичний

Навчальна дисципліна Фармакогнозія

(назва навчальної дисципліни)

Тема № 8. Методи детоксикації організму при отруєннях лікарськими рослинними препаратами

Методичні рекомендації з СРС
розробив:

завідувач кафедри, проф. д. мед. н.

(Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ)

підпис

ПІБ

Методичні рекомендації з СРС
обговорено на методичній нараді
кафедри

«27» серпня 2021 р.

Протокол № 1

Методичні рекомендації з СР

Тема №8: Методи детоксикації організму при отруєннях лікарськими рослинними препаратами

Мета: Ознайомитися з сучасними методами детоксикації організму при отруєннях лікарськими рослинними препаратами

Основні поняття: методи детоксикації, отруєння рослинами, гостре отруєння, хронічне отруєння, отруйні рослини, сильнодіючі рослини

Навчальний час: 2 години

План

I. Теоретичні питання до заняття:

1. Методи детоксикації організму.
2. Особливості детоксикації організму при отруєнні лікарськими рослинними препаратами.
3. Симптоматичне лікування гострих та хронічних отруєнь лікарськими рослинними препаратами.

Питання для самоконтролю

1. Які лікарські рослини є отруйними?
2. Вкажіть як необхідно збирати отруйні рослини.
3. Які рослини відносяться до сильнодіючих рослин?
4. Які БАР обумовлюють токсичні властивості рослин?
5. Наведіть приклади токсичного впливу рослинних отрут на організм людини.
6. Наведіть симптоми гострого отруєння маком снодійним.
7. Наведіть симптоми гострого отруєння болиголовом плямистим.
8. Наведіть симптоми гострого отруєння наперстянкою.
9. Наведіть симптоми гострого отруєння мигдалем гірким.
10. Основні принципи надання першої та невідкладної допомоги при отруєнні отруйними та сильнодіючими лікарськими рослинами.
11. Перерахуйте фітопрепарати, до складу яких входять отруйні та сильнодіючі БАР.

Орієнтовні завдання для опрацювання теоретичного матеріалу

1. Скласти словник основних понять з теми:

Отруйні рослини, сильнодіючі рослини, гостре отруєння, хронічне отруєння, симптоматичне лікування, патогенетичне лікування, етіологічне лікування, антидот на терапія

II. Практичні роботи (завдання), які виконуватимуться на занятті:

1. Дайте характеристику крохмалю як природній сполукі.

- Наведіть приклади рослин – джерел крохмалю (латинські назви, сировинна база).
- Якими методами можна довести присутність крохмалю у лікарській рослинній сировині?

2. Дайте ботанічну характеристику рослин – джерел дигітоксину.

- Назвіть латинські назви лікарської рослини, родини та лікарської рослинної сировини. Вкажіть сировинну основу.
- Які речовини містяться у вихідній сировині? Якими якісними реакціями можна довести присутність у сировині серцевих глікозидів?

3. В аптеках ЛПЗ готують настій шавлії листя.

- Наведіть латинські назви сировини, рослин, родини.
- Які групи діючих речовин шавлії обумовлюють його активність? Наведіть формули основних діючих речовин. Методики кількісного визначення діючих речовин у листя шавлії.
- Як застосовують у медицині листя шавлії (фармакологічна група, препарати)?

III. Тестові завдання для самоконтролю

1. Не можна пробувати на смак лікарську сировину, що містить:

- A. Отруйні речовини
- B. Ефірні масла
- C. Полісахариди
- D. Гіркі глікозиди
- E. Вітаміни

2. Якість лікарської рослинної сировини залежить від термінів заготовки. Підземні органи - коріння, кореневища, бульбокорінь слід заготовлювати:

- A. Протягом вегетаційного періоду
- B. Ранньою весною або восени
- C. До цвітіння
- D. Під час цвітіння
- E. В кінці цвітіння

3. Підземні органи лікарських рослин, що накопичують найбільшу кількість діючих речовин, збирають:
- А. У фазі цвітіння
 - В. Під час зеленого плодоношення
 - С. Після дозрівання насіння і відмирання надземної частини
 - Д. У фазі бутонізації
 - Е. У фазі стеблювання
4. Відповідну ЛРС збирають навесні в період сокоруху. Вкажіть цю сировину:
- А. Кора
 - В. Квіти
 - С. Бруньки
 - Д. Корені
 - Е. Супліддя
5. Траву деревію заготовляють в певну фазу вегетації. Вкажіть її:
- А. Під час масового цвітіння
 - В. До цвітіння рослин
 - С. Під час стеблювання
 - Д. Під час плодоношення
 - Е. Під час бутонізації

IV. Індивідуальні завдання для студентів з теми заняття

Село на Чернігівщині. Осінь.

Діти після школи домовилися піти погуляти на річку. Забігли додому буквально хвилин на 20-30, залишили портфелі та зустрілися в умовному місці. Їх було троє: хлопчики 9-ти, 12-ти та 14-ти років, друзі ще з дитсадку. Зібралися та пішли на річку, діти досить часто туди ходили, і з дорослими, і самотійно.

Погулявши пару годин, діти захотіли їсти.

Біля річки вони знайшли корінь рослини. Але вони не знали, що це за рослина. Хоча хтось з дітей говорив, що коли вони ходили з дідусем на річку, вони смакували якоюсь рослиною, але якою точно не пам'ятав, може і цією, може іншою.

Рослина, яку вони знайшли біля річки виглядала наступним чином: кореневище товсте, видовжене, з горизонтальними перетинками. Стебло галузисте, порожнисте, голе. Листки черешкові, двічі-тричі-перисторозсічені на лінійно-ланцетні сегменти. Черешки м'ясисті, соковиті, солодкуваті.

Хлопчики вирішили спробувати кореневище цієї рослини чи то через зацікавленість, чи то через бажання їсти. Кожен з них з'їв по маленькому

кусочку цього коріння та запили його водою з річки. Нібито одразу все було нормально, діти ще трохи погуляли та розійшлися по домівкам.

Через 2-2,5 години сталося лихо: 9-ти річний хлопчик помер. Його друзів вдалося врятувати.

Завдання:

1. Які рослини відносять до групи отруйних?
2. Яку рослину могли знайти діти?
3. Яка особливість цієї рослини могла збити дітей з пантелику та можливо вказати на те, що ця рослина не отруйна?
4. Які отруйні рослини Вашої області Ви знаєте?
5. Яких заходів необхідно дотримуватись при походах на природу? Що треба розповідати дітям певної місцевості, які можуть зустрітись із отруйними рослинами на природі?
6. Яка перша медична допомога при отруєнні різними рослинами?

Список рекомендованої літератури

-основна:

1. Фармакогнозія: підручник (I—III р. а.) / І.А. Бобкова, Л.В. Варлахова. — 3-є видання Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина» 2018, 504с.
2. Фармакогнозія: базовий підручн. для студ. вищ. фармац. навч. закл.(фармац. ф-тів) IV рівня акредитації / В.С. Кисличенко, І.О. Журавель, С.М. Марчишин та ін.; за ред. В.С. Кисличенко. - Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2015. - 736 с.
3. Навчальний посібник з дисципліни «Фармакогнозія» / Я. В. Рожковський, Б. В. Приступа, І. А. Бойко, Н. В. Герасимюк, В. В. Черногорюк -: Методична розробка кафедри фармакогнозії ОНМедУ. – Одеса: ОНМедУ, 2019 – 51 с.
4. Antonyuk V. O. A practical course of pharmacognosy (Laboratory manual) / V. O. Antonyuk, R. M. Lysyuk, L. Ya. Antonyuk. – Lviv: LNMU, 2011. – 499 p.
5. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. — Т. 1. — 1500 с.
6. European Pharmacopoeia. - 8th ed.; – Druckerei C. H. Beck, Nordlingen (Germany), 2013.- 3655 p.
7. Практикум з ідентифікації лікарської рослинної сировини: навч. посіб. / [В. М. Ковальов, С. М. Марчишин, О. П. Хворост та ін.] ; за ред. В. М. Ковальова, С. М. Марчишин. – Тернопіль: ТДМУ, 2014. – 250 с.

8. Фармакогнозія: навчально-методичний посібник (ВНЗ I—III р. а.) / В.П. Ходаківська, І.А. Бобкова, Л.В. Варлахова Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина» 2018.

-додаткова

1. Практикум з ідентифікації лікарської рослинної сировини: навч. посіб. / [В. М. Ковальов, С. М. Марчишин, О. П. Хворост та ін.] ; за ред. В. М. Ковальова, С. М. Марчишин. – Тернопіль: ТДМУ, 2014. – С. 21-22.

2. Лекарственное растительное сырье и фитосредства: учеб. Пособие / П. И. Середа, Н. П. Максютин, Е. Н. Струменская и др.; под ред. проф. П. И. Середы. – К.: ВСИ «Медицина», 2010. – С. 39-42.

3. Лекарственное сырье растительного и животного происхождения. Фармакогнозия: учебное пособие / под ред. Г. П. Яковлева. – СПб.: СпецЛит, 2006. – С. 68 – 69.

4. Солодовниченко Н.М., Журавльов М.С., Ковальов В.М. Лікарська рослинна сировина та фітопрепарати: Навч. посіб. з фармакогнозії з основами біохімії лікар. рослин для студ. вищих фарм. навч. закладів III-IV рівнів акред. (2-е вид.) – Х.: Вид-во НФаУ; МТК-книга, 2003. – С. 30-51.

5. Бобкова І. А. Фармакогнозія: підручник / І. А. Бобкова, Л. В. Варлахова, М. М. Маньковська. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Медицина, 2010. – С. 59 – 65.

6. Фармакогнозия. Лекарственное сырье растительного и животного происхождения. Под ред. Яковлева Г.П. С.-Петербург, Спецлит 2013

7. Фармакогнозия с основами фитотерапии А. Пастушенков, Н. Беспалова Издательство Феникс 2016.

8. Ковальов В.М., Павлій О.І., Ісакова Т.І. Фармакогнозія з основами біохімії рослин / За ред. проф. В.М. Ковальова. – Харків: Прапор, вид-во НФаУ, 2000.-704 с.

9. Державна Фармакопея України / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 1-е вид. — Доповнення 4. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2011. - 540 с.

10. Державна Фармакопея України: в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. — Т. 1. — 1500 с.

11. Державна Фармакопея України : в 3 т. / Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». — 2-е вид. — Харків: Державне підприємство «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2014. — Т. 3. – 750 с.

12. Фармакогнозия. Тестовые задания и ситуационные задачи: учеб. пособие для студентов мед.вузов / Н.В.Бобкова и др.; под. ред. И.А.Самылиной. –М.:ГЭОТАР-Медиа, 2011.-288 с.

